

COMUNICAREA VIRTUALĂ VIZAVI COMUNICARE REALĂ ÎN FAMILIA MARCATA DE MIGRAȚIA ECONOMICĂ

Silvia BRICEAG,

dr., conf. universitar

Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Maria CORCEVOI,

drd., lector universitar

Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Abstract: *This study describes a new type of family, especially transnational one. It is made up of members located in different states, but which are maintaining a regular contact through a regular communication using informational technologies. The study gives an account about family's interaction functioning through the Internet towards the direct interaction.*

Termeni cheie: *migrație economică, familie transnațională, comunicare virtuală.*

1. Introducere

Conceptul de familie provine din latinescul *familia* care, inițial, a desemnat proprietatea cuiva, pământul, casa, banii, sclavii etc. și mai apoi, relațiile de rudenie sau afiliere. [4, p.24]. Din perspectiva sociologică, familia desemnează un grup de persoane unite prin căsătorie, filiație sau rudenie, ce se caracterizează prin comunitate de viață, de sentimente, aspirații și interese. [6, p.9]. Din perspectiva psihologică, Iolanda Mitrofan, definește familia ca o formă de comunitate umană alcătuită din doi sau mai mulți indivizi, uniți prin legături de căsătorie și/sau paterne, realizând, mai mult sau mai puțin latura biologică și/sau cea psihosocială. Literatura de specialitate oferă o multitudine de tipologii referitoare la familii având ca criterii numărul de parteneri, numărul de părinți, numărul de copii: familii poligame/monogame; familii nucleare, extinse; familii biparentale/monoparentale; familia fără copii/cu un singur copil/ cu doi copii/cu trei sau mai mulți copii [5]. Studiile recente au mai introdus o nouă formă de familie și anume, *familia transnațională* care este formată din membri localizați în state diferite, dar care mențin un contact permanent prin intermediul remitențelor sociale, al vizitelor și al comunicării regulate (Glick Shiller et. al 1995) [2 p.4]. În strânsă legătură cu această noțiune este conceptul de migrație.

Migrația este un proces normal și firesc de funcționare a societății umane. Fenomenul dat reprezintă mobilitatea populației, în special a forței de muncă, o caracteristică, propriu-zis, a societății moldovenești în condițiile în care datele statistice, fie oficiale, fie cele neoficiale, atestă sute de mii de cetățeni ai republicii, plecați în străinătate pentru a munci [1 p.51]. În cazul migranților lăsând în urmă în țara de destinație membri ai familiilor este propusă o abordare duală. În urma procesului de migrație, individul dezvoltă, de fapt, o dublă identitate, pe de o parte din cauza nevoii și dorinței de integrare în societatea în care a intrat, iar, pe de altă parte, datorită menținerii relațiilor cu familia și cunoscuții din țara de origine. Separarea fizică a membrilor impune stabilirea unor strategii de menținere a contactului dintre ei [2, p.4]. Contactul transnațional permite o comunicare prin intermediul tehnologiilor

informaționale. Dicționarul definește noțiunea de tehnologie ca fiind un ansamblu de procese, operații și metode utilizate în scopul obținerii unui produs. Respectiv tehnologiile informaționale sunt același ansamblu în scopul obținerii unui produs informațional. Componentele principale a acestora sunt calculatoarele ce permit comunicare între oameni [7]. „A comunica” este în general înțeles ca făcând referire atât la comportamentul nonverbal cât și la cel verbal, într-un context social. Astfel, *comunicarea* poate însemna *interacțiune* sau *tranzacție*. Luată în acest sens, tehnicile de comunicare pe care le folosesc oamenii pot fi văzute ca indicatori fiabili ai funcționării interpersonale [3, p.121].

2.Descrierea experimentului

Scopul cercetării. Pornind de la faptul că familia marcată de migrația economică este formată din membri localizați în state diferite, dar care mențin un contact permanent prin intermediul comunicării mijlocită de tehnologiile informaționale, ne-am propus să constatăm impactul acestora asupra interacțiunii familiale.

Ipoteza: *Presupunem că comunicarea virtuala cu membrii familiei, ca urmare a migrației economice, amenință interacțiunea familială.*

Lotul experimental: La investigație au participat 80 de subiecți (vârsta 30-63 ani), dintre care 41 subiecți comunică real cu membrii familiei iar 39 sunt din familii marcate de fenomenul migrației care relaționează prin intermediul internetului(virtual).

Metode și proceduri. În Canada și SUA, grupul McMaster, format din Epstein, Bishop și Levin (1978) au dezvoltat un model al dezvoltării familiale. Instrumentul de evaluare a familiei FAD (Family Assessment Device) măsoară 6 aspecte ale funcționării vieții de familie inclusiv și comunicarea. Valorile scăzute indică funcționarea mai sănătoasă iar cele mai ridicate - funcționarea mai slabă. Modelul McMaster ia în considerare doar schimburile verbale, în principal schimburile de informații digitale. Deși au înțeles marea importanță a comunicării nonverbale, autorii nu au introdus-o în model datorită dificultăților practice de măsurare și colectare a conținuturilor nonverbale. Comunicare este împărțită în funcție de aspectele instrumentale și afective pe care le transmite. Problemele legate de comunicarea afectivă sunt de regulă asociate cu problemele privind comunicarea instrumentală. Invers, lucrurile nu stau obligatoriu la fel. Comunicarea este evaluată în două modalități distincte:

▪ *Mesajul este clar sau neclar, ascuns?* Altfel spus, cât este de clar mesajul? Există un continuum între comunicare clară și neclară, vagă sau ascunsă. Astfel, dacă o persoană **A** dorește să meargă la o plimbare cu o persoană **B**, **A** îi poate spune lui **B**: „Hai să facem o plimbare”. Acesta reprezintă o comunicare clară. Mai puțin clar ar fi: „Ce-ai zice să luăm ceva aer curat?” Mesajul acesta ar putea însemna să deschidem geamul, dar între persoane care se cunosc foarte bine care știu stilul de comunicare al celuilalt mesajul acesta ar fi totuși clar. Și mai neclar ar fi: „Mi-ar place să fac mai multă mișcare!” sau „Unii indivizi sunt foarte mulțumiți să stea toată ziua în casă!”

▪ *Mesajul este direct sau indirect?* Altfel spus, este adresat mesajul direct persoanei căreia îi este destinat sau nu? Încercă persoana să-l transmită printr-un intermediar? Și în acest caz avem un continuum între cele două extreme.

Descrierea variabilelor. Variabila dependentă a cercetării este reprezentată de rezultatul obținut la scala comunicării familiale a chestionarului FAD. Variabilele independente reprezentând datele: tipul de comunicare (cu două niveluri: virtuală, prin intermediul internetului și reală), mediu de trai (cu două niveluri: urban, rural), cât și părintele plecat la munci peste hotare (cu două niveluri: tata ori mama).

Prezentarea și analiza datelor. Pentru a interpreta statistic datele obținute, acestea au fost analizate și prelucrate prin intermediul programului de prelucrare statistică a datelor în științele socio-umane SPSS (*Statistical Package for Social Sciences*), varianta 19 pentru Windows, aplicînd testulul **t** pentru eșantioane independente.

Tabelul 1.
Rezultatele testului t pentru variabila comunicare

Comunicare	Mean	t(78)	Sig.
directă	9,9512	-4,66	0,001
prin internet	12,6923		

Valoarea lui **t** este semnificativă pentru comunicare, cu alte cuvinte valoarea lui **t** se plasează în zona de încredere a ipotezei de cercetare. Acest rezultat indică faptul că diferențele dintre medii sunt semnificative, în sensul că media comunicării virtuale (prin intermediul internetului) prezintă un scor semnificativ mai mare comparativ cu comunicarea directă a membrilor familiilor integrate. Amintim că valorile scăzute indică funcționarea mai sănătoasă iar cele mai ridicate, funcționarea mai slabă.

Tabelul 2.
Rezultatele testului t pentru variabila mediu și membru lipsă

		Tata lipsește				Mama lipsește			
	mediu	N	Mean	t(17)	Sig.	N	Mean	t(17)	Sig.
Comunicare	urban	10	12,0000	-0,83	0,41	10	12,0000	-0,855	0,406
prin internet	rural	9	13,0000			9	13,0000		

Analizînd variabila „*membrul plecat la munci peste hotare,*” și variabila „*mediul de trai*” asupra comunicării prin internet constatăm că nu apar diferențe semnificative la comunicare între membrii familiilor din mediul urban și cel rural ori, acolo unde mama ori tata lipsește, valorile lui **t** se plasează în zonele de încredere a ipotezei de nul. Subiecții au același nivel slab de comunicare, astfel că putem spune că odată ce familia comunică prin internet, indiferent de mediul de trai ori lipsa membrului plecat la munci peste hotare acesta este nefuncțională.

În urma investigației comunicării virtuale (mijlocite de internet) cu membrii familiei și a comunicării reale am constatat că funcționalitatea interrelaționării membrilor din familii marcate de migrația economică este semnificativ mai slabă decît a familiilor integrate. Nivelul de comunicare afectiv-instrumentală prin internet este

mai jos astfel, neacoperind toate funcțiile familiei. Prin aceste rezultate, studiul nostru, vine să ofere o imagine impactului comunicării virtuale a membrilor familiei marcate de migrația economică asupra funcționalității familiei din Republica Moldova..

3.Concluzii

Psihologii tot mai des atenționează asupra efectelor negative pe care le are comunicarea virtuală, dar, și în genere, computerul asupra copiilor.

Copiii au încetat a se mai juca în jocuri mobile și gălăgioase, petrecând marea parte a timpului în fața computerului. În situația familiei marcate de migrația economică, comunicarea virtuală, dar și orele petrecute în fața computerului cresc. Impactul acesteia afectează familiile în general, dar și sănătatea copiilor în particular. Membrii familiei marcate de migrația economică, însă nu au alte soluții, acestea deseori rămânând unele dintre cele mai accesibile forme de comunicare și deci de menținere a unei relații, a unor atitudini. Multe investigații vorbesc despre impactul negativ al comunicării virtuale asupra personalității copiilor (devin egocentrice, depresivi, „rupți de realitate”, agresivi). Noi am încercat să demonstrăm cum o sursă de comunicare modernă, care s-ar părea că vine să salveze și să păstreze acea relație care se rupe din motivul migrației, poate avea impact negativ asupra funcționalității familiei contemporane. Lipsa persoanei în formă fizică, în cazul comunicării virtuale, la prima vedere, pare să faciliteze exprimarea unor opinii, dar afectează nuanțele sensibile și interpretările de situații familiale. Relațiile din familie își pierd din farmec, din complexitate; trăirile afective sunt reduse, seci, ceea ce în final afectează funcționalitatea firească a familiei.

Datele obținute ne confirmă ipoteza studiului: comunicarea virtuală (prin intermediul internetului) cu membrii familiei, ca urmare a migrației economice, amenință interacțiunea familială, față de familiile integrate ce comunică real.

Bibliografie:

1. MOȘNEAGA, V.; MOHAMMADIFARD, Gh.; CORBU-DRUMEA, L. (Coord.) *Populația Republicii Moldova în contextul migrațiilor internaționale*. Materialele conferinței științifice internaționale, Chișinău, 9-10 noiembrie 2005. / UNESCO, USM, “Dialog Intercultural”, “CAPTES”. Vol. II. – Iași, 2006, 300 p.
2. Raport de cercetare - Femeile și migrația internațională. Nr. 8: Serie Cercetare Continuă - Proiect “Promovează femeia”. Disponibil pe Internet: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/raport-femeile-migratia-internationala.pdf>
3. SATIR, V. *Terapia familiei*. București: Ed. Trei, 2011. ISBN 978-973-707-482-9
4. TURLIUC, Maria Nicoleta. *Psihologia cuplului și a familiei*. Iași: Ed. Performantica, 2004. 248 p. ISBN 973-7994-80-9;
5. VASILE, Diana Lucia. *Introducere în psihologia familiei și psihosexologie*. București: Ed. Fundației România de Mîine, 2007
6. VOINEA, Maria. *Familia contemporană. Mica enciclopedie*. București: Ed. Focus, 2005. ISBN 973-87104-6-4
7. <http://www.literaturasiarta.md/pressview.php?!=ro&idc=3&id=209&zidc=4>